

Аверчева Н. О.
кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки підприємства
Державного вищого навчального закладу
«Херсонський державний аграрний університет»

Avercheva N. O.
Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor of the Department of Enterprise Economy
Kherson State Agricultural University

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ М'ЯСНОГО ПТАХІВНИЦТВА УКРАЇНИ

ECONOMIC PROBLEMS AND PROSPECTS OF EUROPEAN INTEGRATION OF THE MEAT SECTOR OF UKRAINE'S POULTRY INDUSTRY

Анотація. У статті досліджено динаміку виробництва та експорту м'яса птиці, баланс продукції. На цій основі обґрунтовано головні напрями впливу, проблеми і перспективи розвитку євроінтеграційних процесів у галузі м'ясного птахівництва України.

Ключові слова: євроінтеграція, м'ясне птахівництво, баланс м'яса, експорт, імпорт, конкурентоспроможність.

Постановка проблеми. Виклики процесів глобалізації національної економіки потребують подальшого розвитку вітчизняного агропромислового комплексу та його інтеграції в світову продовольчу систему. Птахопродуктовий підкомплекс одним із перших розпочав освоєння світового ринку, спрямував частину нереалізованої продукції на зовнішні ринки, знайшов вигідні ніші збуту продукції. І, відповідно, отримав такі необхідні інвестиційні ресурси для подальшого розвитку виробництва. Формування зони вільної торгівлі з ЄС ставить перед птахівничою галуззю нові завдання.

У цьому аспекті кожний продовольчий підкомплекс АПК має свої особливості, переваги і загрози щодо адаптації до вимог світового і європейського економічного простору.

Метою статті є вивчення можливостей європейського вектору розвитку м'ясного напрямку птахопродуктового підкомплексу в сучасних умовах. Під час написання статті використовувалися такі методи дослідження, як монографічний метод (під час вивчення наукових публікацій щодо розвитку євроінтеграційних процесів), метод економічного аналізу (під час аналізу динаміки виробництва, балансу та експорту м'яса птиці в країні).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В останніх наукових публікаціях проблема європейської інтеграції розглядається в аспекті розвитку торговельних відносин України з країнами ЄС, економії фінансових ресурсів під час експорту аграрної продукції до зони вільної торгівлі (ЗВТ), практичних проблем підвищення ефективності здійснення зовнішньоторговельних відносин вітчизняного АПК з країнами ЄС після вступу до ЗВТ [1]. Щодо птахівництва, то ця проблема висвітлюється з точки зору оцінки конкурентоспроможності птахівничих підприємств та їх продукції, аналізу тенденцій зовнішньоекономічної діяльності з метою визначення можливостей збуту на внутрішньому й зовнішньому ринках [2], юридичних та організаційних аспектів підготовки підприємств до інтеграції у європейські ринки [3]. Вважаємо, що економічні аспекти, недоліки і переваги освоєння європейських ринків для птахівничих підприємств м'ясного напрямку досліджено недостатньо. Актуальність вибраної теми статті обумовлена необхідністю дослідження умов адаптації підприємств м'ясного птахівництва до стрімких темпів розвитку євроінтеграційних процесів в країні.

Виклад основного матеріалу. Птахівництво України на сучасному етапі виступає лідером серед інших галузей тваринництва щодо темпів розвитку та обсягів виробництва м'яса. Підтвердженням цього є наведені Державною службою статистики дані про структуру виробництва м'яса за видами, які щорічно оприлюднює офіційна статистика. В країні у 2015 р. вироблено 2 322,6 тис. т всіх видів м'яса у забійній масі, з якого м'яса птиці – 1 143,7 тис. т, або 49,2%. При цьому частка скотарства становить 16,5%, а свинарства – 32,7%. Не можна стверджувати, що така ситуація є оптимальною щодо структури виробництва і забезпечення населення м'ясом. Вважаємо, що потенціал цих галузей використаний недостатньо і буде реалізований в найближчій перспективі. Дослідження динаміки виробництва м'яса показує, що птахівництво з 2000 р. має визначальний вплив на розвиток тваринництва загалом (рис. 1).

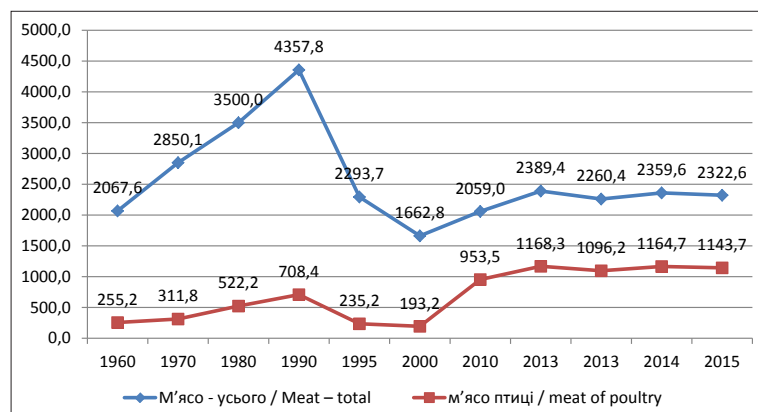

Рис. 1. Динаміка виробництва м'яса в Україні, тис. т

Крім того, слід звернути увагу на те, що останній п'ятирічний період характеризується стабілізацією галузі – якщо у 2000–2010 рр. виробництво зросло у 4,9 рази, то у 2010–2015 рр. приріст становив лише 19,9%. Це свідчить про те, що для подальшого нарощування обсягів виробництва спеціалізованим птахівничим підприємствам необхідно будувати додаткові потужності і освоювати нові ринки збуту.

Проведені дослідження балансів м'яса за основними видами показують, що обсяги експорту м'яса птиці незначні – із виробленого у 2015 р. 1 144 тис. т експортовано 163 тис. т, або лише 14,2%, тобто галузь працює переважно на внутрішнє споживання – майже 90% від обсягів виробництва є фондом внутрішнього споживання країни (табл. 1).

М'ясо птиці стало для більшості українців основною складовою добового раціону через цінову доступність, реалізацію охолодженої продукції окремими фракціями, розширення асортименту, високі якісні характеристики, вдалі маркетингові програми провідних птахівничих підприємств, розширення дилерських мереж реалізації. У 2014 р. із 54,1 кг м'яса всіх видів в середньому на одну особу в Україні рівень споживання м'яса птиці становив 24,4 кг, а у 2015 р. із 50,9 кг загального споживання – 23,9 кг. Це далеко не межа внутрішнього ринку, оскільки норма споживання м'яса за різними джерелами становить 75–84 кг, а у провідних країнах споживання м'яса птиці перевищує 40 кг на одну особу. На сучасному етапі внутрішнє споживання м'яса птиці в Україні має певні обмеження, зокрема на нього впливають низька платоспроможність населення, структура добового раціону, харчові вподобання українців. Ці виклики спонукають провідні птахівничі підприємства до постійного пошуку нових ринків збуту.

Як позитивний момент розвитку галузі слід відзначити приріст обсягів експорту за трирічний період від 146 до 163 тис. т, або на 11,6%. При цьому обсяги імпорту постійно знижуються, відповідно, коефіцієнт покриття експортом імпорту зростає до 2,633 у 2015 р. (табл. 2).

Експорт м'яса птиці за 9 місяців 2016 р. порівняно з аналогічним періодом минулого року також збільшився на 46%, а саме до 178 тис. т. Продукція птахівництва постачалася переважно в Ірак, Єгипет і Євросоюз. Про це повідомляє прес-служба Економічного дискусійного клубу.

Орієнтованим на експорт птахівничим підприємствам для обґрунтованого прогнозування ринкової ситуації і зниження ризику варто звернути увагу на ряд обставин. Як свідчать аналітики ринку м'ясного птахівництва, світовим лідером з виробництва м'яса птиці є США, які контролюють майже 20% світового виробництва. Наступні у рейтингу – Бразилія, Китай, а потім йдуть країни ЄС. При цьому Бразилія, США і ЄС виступають найбільшими світовими експортерами м'яса птиці, а ЄС контролює 11% світового експорту. Частка України у світовому експорті постійно зростає, сьогодні вона сягає уже 1,5%. Отже, Україна виступає конкурентом Євросоюзу, тому не може розраховувати на вільний вхід на європейські ринки, про що свідчать введені квоти і суворий контроль якості [4].

У угоді про асоціацію квоти на продаж м'яса птиці із України в ЄС встановлені досить низькі – 16–20 тис. т, а це лише 10% від загального експорту м'яса птиці нашої країни. На лютий 2016 р. безмитні квоти України повністю використані. Ставка ввізного мита поза межами квоти на тушки птиці становить 29,9–32,5 євро на 100 кг живої ваги, а на грудинки та їх частини – 60,2 євро. Такі ставки ввізного мита поза межами квоти приводять до значного зростання витрат підприємств-експортерів і зниження їх конкурентоспроможності на ринку європейських країн.

Таблиця 1

Баланс м'яса в Україні (за рік; тис. т)

Показники	Роки									2015 р. у % до 2013 р.
	2013			2014			2015			
	М'ясо (всього)	у т. ч. м'ясо птиці	Питома вага птахівництва, %	М'ясо (всього)	у т. ч. м'ясо птиці	Питома вага птахівництва, %	М'ясо (всього)	у т. ч. м'ясо птиці	Питома вага птахівництва, %	
Виробництво	2 389	1 168	48,9	2 360	1 165	49,4	2 323	1 144	49,2	97,9
Імпорт	332	74	22,3	201	65	32,3	158	64	40,5	86,5
Усього ресурсів	2 741	1 258	45,9	2 579	1 243	48,2	2 482	1 209	48,7	96,1
Експорт	182	146	80,2	218	176	80,7	245	163	66,5	111,6
Фонд споживання	2 550	1 108	43,5	2 325	1047	45,0	2 179	1 022	46,9	92,2
У розрахунку на 1 особу, кг	56,1	24,4	43,5	54,1	24,4	45,1	50,9	23,9	46,9	98,0

Таблиця 2

Експорт-імпорт м'яса і харчових субпродуктів свійської птиці в Україні, т

Показники	Роки			2015 р. у % до 2013 р.
	2013	2014	2015	
Експорт				
Кількість	145 450,4	174 705,2	161 284,3	110,9
млн. дол. США	232,1	276,1	226,7	97,7
Імпорт				
Кількість	71 081,4	60 985,8	61 251,7	86,2
млн. дол. США	101,6	57,5	37,4	36,8
Коефіцієнт покриття експортом імпорту	2,046	2,865	2,633	x

Аналітики пропонують розвивати експорт в країни, які готові купувати великі обсяги продукції без громіздкої процедури сертифікації. Українське м'ясо птиці купують Ірак (30%), Єгипет, Саудівська Аравія, Йорданія, також почалися поставки до Ірану та Індії. Зовнішня торгівля з цими країнами сприятиме значному розширенню обсягів експорту [4].

На нашу думку, європейським країнам, які, з одного боку, зацікавлені у розвитку економічних зв'язків з Україною, буде вигідно купувати м'ясо птиці лише в тому випадку, якщо ціна на українську курятину буде нижче, ніж на європейську. При цьому Україна повинна реалізувати свої конкурентні переваги щодо наявності доступної і стабільної кормової бази птахівництва, розміщення підприємств ближче до кордонів з Євросоюзом. Так, ТОВ «Птахокомплекс «Губін»» (Волинська обл.), яке входить в агропромислову групу «Пан Курчак», включено в перелік експортерів м'яса птиці в Європейський Союз. Відзначено, що птахокомплекс має переваги під час організації поставок в Євросоюз, зокрема вигідне місцезнаходження забійних потужностей (15 км від українсько-польського кордону), що гарантує зручну логістику для потенційних покупців з європейських країн. При цьому зручне розташування дасть змогу здійснювати поставки не тільки замороженої, але й охолодженої продукції [5].

Крім того, розміщення великих спеціалізованих птахівничих комплексів в Україні може зацікавити Європу з точки зору екологічної безпеки, оскільки великотоварне м'ясне птахівництво завжди вимагає утилізації виробничих відходів, посліду і створення умов екологічної безпеки виробництва.

З іншого боку, інтереси європейського ринку та фермерів захищені з боку Євросоюзу. Тому освоєння європейського ринку є складною проблемою для вітчизняних птахівників.

Адаптація вітчизняного м'ясного птахівництва до вимог європейського економічного простору потребує не тільки закріплення отриманих результатів розвитку, але й забезпечення якісних вимог до продукції. Тому звернемо увагу на директиви Євросоюзу щодо контролю якості м'яса птиці.

У країнах ЄС контроль за якістю базується на системі директив, які постійно оновлюються. Товари, що ввозяться на митну територію ЄС, мають відповідати санітарним і фітосанітарним вимогам ЄС щодо захисту здоров'я людей і тварин. Ці вимоги класифікуються у секторах безпеки продуктів харчування та кормів, здоров'я рослин і громадського здоров'я.

4 грудня 2012 р. на засіданні постійного комітету з питань харчування і здоров'я тварин (SCOFCAH) Європейської Комісії було ухвалено рішення про включення України до списку країн, виробники яких виконали відповідні вимоги ЄС і зможуть постачати на європейський ринок продукцію свійської птиці, м'яса диких птиць, яєць і яєчних продуктів [6].

Для організації експорту м'яса та м'ясних продуктів до країн ЄС потрібна злагоджена співпраця підприємств птахопродуктового підкомплексу з Міністерством аграрної політики та продовольства України, Державною ветеринарною та фітосанітарною службою України, експертами у питаннях аграрних ринків і зовнішньої торгівлі продовольчими товарами.

Зареєстровані експортери до ЄС: курятину – 4 підприємства; яйця та яєчні продукти – 2 підприємства. Згідно з повідомленням дозволу отримали Миронівська птахофабрика, Миронівський м'ясопереробний завод «Легко», птахофабрика «Снятинська Нова» (входять у агрохолдинг

«Миронівський хлібопродукт»), а також «Агромарс». Згідно з даними Державної ветеринарної та фітосанітарної служби до кінця року очікується, що аналогічні дозволи отримають виробники яєць, а саме «Avanguardco» і «Ovostar Union» [10].

Отже, українські підприємства, які займаються птахівництвом, отримали право на експорт своєї продукції на європейський ринок. Цьому передували ряд заходів: підприємства реалізували цілий комплекс необхідних технологічних новацій, що забезпечили випуск продукції певних стандартів, пройшли відповідний аудит. Серйозну роботу провела також вітчизняна ветеринарна служба, яка підтвердила свою здатність контролювати процес виробництва.

Отже, українські підприємства птахівництва будуть експортувати власну продукцію, супроводжувану документами українських контролюючих органів з підтвердженням якості цієї продукції і гарантією її відповідності європейським вимогам. Підприємства-експортери м'яса птиці та продукції птахівництва до ЄС, а також потенційні експортери до ЄС перевіряються Держветфітослужбою за переліком питань, ухваленим інспекторами офісу ветеринарії та харчових продуктів Генерального директорату САНКО [7].

На сайті Державної ветеринарної та фітосанітарної служби України у вільному доступі подано перелік питань для перевірки господарств з вирощування курчат-бройлерів, їх забою та виробництву м'ясної продукції щодо відповідності ветеринарно-санітарним вимогам (експорт до країн ЄС), які містять 21 пункт – від документації, технологічних процесів до переробки, маркування і пакування. Ця інформація обґрунтована нормативно-правовими актами. Її доступність дає можливість підприємствам своєчасно і повно підготуватися до відповідної перевірки і проходження контролю.

Передові птахівничі підприємства України вже провели значну роботу щодо проходження відповідної процедури оцінювання відповідності та одержання дозволів на реалізацію м'яса птиці та м'ясних продуктів у країнах ЄС, проте на перепоні стають суто економічні питання пошуку відповідної збутової ніші на цьому насиченому та високопливому ринку [8; 9]. Перешкодою виступає також довготривалий період проходження контролю якості – до 4 років.

Ситуація для птахівничих підприємств суттєво змінилася після підписання договору про зону вільної торгівлі між Україною та ЄС і набуття чинності системи квотування на безмитну торгівлю, що дає змогу збільшити маржу українських компаній. Договір про зону вільної торгівлі передбачає, що Україна зможе щорічно поставляти в ЄС до 20 тис. т м'яса охолодженої курки і 20 тис. т м'яса замороженої птиці, а також по 3 тис. т яєць і яєчних продуктів. При нинішніх цінах йдеться про безмитне ввезення м'яса птиці на суму близько \$45–50 млн., яєць і яєчних продуктів – на \$15–20 млн.

Узагальнений перелік тарифних квот викладено у доповненні до додатку I-A до Угоди про асоціацію. З текстом доповнення можна ознайомитись на сайті Кабінету Міністрів України [10]. На сайті також наведена детальна інформація щодо переліку тарифних квот та ставок увізного мита в межах квот та поза межами квот. Зокрема, на м'ясо птиці введено квоту у 16 000–20 000 тонн і додатково 20 000 тонн.

Підприємства харчової промисловості, які утримують птицю або займаються виробництвом продукції птахівництва, повинні вести окремий облік:

– складу і походження кормів, якими годують птицю;

- ветеринарних препаратів або процедур, які призначаються для птиці; дат проведення і періодів, коли ці заходи не проводилися;
- розповсюдження хвороб, які можуть впливати на рівень безпеки харчових продуктів птахівництва;
- результатів будь-яких відповідних аналізів, які були проведені щодо проб, які були взяті від птиці з діагностичними цілями і які мають важливе значення для збереження здоров'я людей;
- будь-яких відповідних звітів перевірок, які проводилися щодо птиці або птахівничої продукції.

Водночас вихід на європейські ринки відкриває ряд перспектив для розвитку птахівничих підприємств. До позитивних характеристик європейської інтеграції птахівничих підприємств слід віднести такі. Європейський ринок є перенасиченим, тому вимагає підвищення рівня конкурентоспроможності м'ясної продукції і самих підприємств, що позитивно впливатиме на якість і ціну м'яса птиці. Визнання української продукції на ринку ЄС підвищує престиж українських товаровиробників через включення нашої країни до списку потенційних країн-експортерів м'яса та м'ясних продуктів в країні ЄС, а також присутність на цивілізованому конкурентному європейському ринку. Крім того, кращі виробники включені до переліку перевірених закладів щодо відповідності європейським стандартам якості продукції та отримують спрощений вихід української продукції на ринки інших країн.

До того ж домовленості щодо вільної торгівлі передбачають проведення Україною низки реформ насамперед у сфері технічного регулювання, санітарних та фітосанітарних заходів, підвищення стандартів якості та безпеки продукції. На офіційному веб-сайті Міністерства економічного розвитку і торгівлі України акцентовано увагу на тому, що зона вільної торгівлі з ЄС не означає автоматичне збільшення експорту та поживлення торгівлі. Вільна торгівля з ЄС – це можливість для птахівничих підприємств:

- виходу на один з найбільших, найпотужніших та найбільш захищених ринків світу;
- вільної конкуренції на рівних умовах щодо нарощування обсягів експорту до одного з найважливіших торговельних партнерів України;
- збільшення кола потенційних споживачів української продукції;
- пошуку нових партнерів та диверсифікації своїх експортних потоків з метою мінімізації ризиків у разі неможливості доступу на ринки певних країн СНД;

- спрощення процесів залучення технологічних та інноваційних рішень, що реалізуються у країнах ЄС;
- зменшення нетарифних обмежень у торгівлі сільськогосподарською продукцією у рамках співробітництва, у сфері санітарних та фітосанітарних заходів;
- покращення доступу до якісної імпоротної техніки, насіння, засобів захисту рослин тощо;
- збереження суверенітету у визначенні та здійсненні зовнішньоекономічної політики [11].

Ці переваги інтеграції м'ясного птахівництва до Європейського Союзу, на нашу думку, переважають складні вимоги і обмеження та створюють додаткові стимули розвитку і удосконалення виробництва. Практична реалізація потенціалу птахівничих підприємств залежить від узгодженої діяльності виробників продукції, Державної ветеринарної та фітосанітарної служби та відповідних міністерств України. Як наслідок, постачання вітчизняної продукції до країн Євросоюзу повинно забезпечувати вітчизняним експортерам збільшення прибутків.

Висновки. М'ясне птахівництво в Україні – високоефективне виробництво продукції на рівні світових стандартів, яке є конкурентоспроможним як за ціною, так і за якістю, а також постійно освоює нові зовнішні ринки.

М'ясною птахівничою продукцією товаровиробники забезпечують внутрішній попит і експортують значні обсяги до держав-членів СНД, а також до Іраку, Йорданії, Лівії та інших країн. Найбільші виробники випускають необхідні для експорту до країн ЄС обсяги та отримали відповідні дозволи від компетентних органів цього об'єднання. Водночас постачання на європейський ринок м'яса птиці та м'ясних продуктів потребує тривалих перевірок і виконанням процедур, які визначені ветеринарно-санітарним законодавством ЄС.

Найбільші спеціалізовані підприємства постачають м'яса птиці на ринок ЄС в межах квоти, проте обсяги поставок незначні. Розширення європейського ринку потребує злагодженої діяльності підприємств-виробників м'яса птиці і м'ясних продуктів та державних органів України. М'ясо птиці і продукти його переробки повинні відповідати вимогам якості і сучасним вимогам безпечності, нормованим чинними регламентами та директивами ЄС.

Діяльність Міністерства аграрної політики та продовольства, Державної ветеринарної та фітосанітарної служби України повинна сприяти отриманню вітчизняними виробниками необхідних дозволів на експорт м'яса та м'ясопродуктів до країн ЄС.

Список використаних джерел:

1. Івашків І. Зовнішньоторговельні відносини України з країнами ЄС / І. Івашків // Економіка АПК. – 2015. – № 8. – С. 73.
2. Ліпич Л. Аналіз економічного потенціалу підприємств птахівництва в системі розвитку економічної діяльності / Л. Ліпич, К. Кутикіна // Економіст. – 2012. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ua-ekonomist.com/494-analz-ekonomchnogo-potencalu-pdpriyemstv-ptahvnictva-v-sistem-rozvitku-zovnishnoekonomchnoyi-dyalnost.html>.
3. Чemezov М. Вісім кроків до ЄС: юридично-організаційні аспекти підготовки підприємства // М. Чemezov [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://agravery.com/uk/posts/show/visim-krokv-do-es-uridicno-organizacijni-aspekti-pidgotovki-pidpriemstva>.
4. Экспорт мяса птицы из Украины. Без политики и истерик / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ubr.ua/market/agricultural-market/eksport-miasa-pticy-iz-ukrainy-bez-politiki-i-isterik-363121>.
5. Украина: предприятие группы «Пан Курчак» получило разрешение на экспорт мяса птицы в ЕС [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.apk-inform.com/ru/news/1067995#.WBj_9y2LTIU.
6. ЄС відкрив ринок для м'яса та яєць українських курей, але виробники не поспішають [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://tyzhden.ua/News/85407>.
7. Офіційний сайт Ветеринарної та фітосанітарної служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://vet.gov.ua/node/1330>.
8. Экспорт в ЕС після Угоди про асоціацію: товари сільськогосподарства [Електронний ресурс]. – Режим доступу : TEXTU.org.ua.
9. Никитин С. Экспорт мяса птицы в ЕС. Организационные и правовые аспекты / С. Никитин // Птица и птицепродукты. – 2011. – № 2. – С. 35–39.

10. Переліки тарифних квот, а також ставок увізного мита в межах квот та поза межами квот [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=d186a359-3cd3-4865-8537-568e8aedcaed&title=PerelikiTarifnihKvot-ATakozhStavokUviznogoMitaVMezhakhKvotTaPozaMezhamiKvot>.
11. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України : офіційний веб-сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=b142801e-b932-4207-aea9-df3728dad379&title=FaqZPitanFunktsionuvanniaVilnoiTorgivliMizhUkrainoiuTas>.

Анотація. В статті досліджено динаміку виробництва і експорту м'яса птиці, баланс продукції. На цій основі пояснено головні напрямки впливу, проблеми і перспективи розвитку євроінтеграційних процесів в галузі м'ясного птицеводства України.

Ключевые слова: євроінтеграція, м'ясне птицеводство, баланс м'яса, експорт, импорт, конкурентоспособність.

Summary. The paper investigates the dynamics of production and export of poultry meat and the balance of production. It substantiates the main directions of the influence, problems and prospects of the development of European integration processes in Ukraine's poultry meat industry.

Key words: European integration, poultry meat industry, balance of meat, export, import, competitiveness.

УДК 330.46

Алексич К. О.
аспірант,
старший викладач кафедри
бізнес-статистики та економічної кібернетики
Донецького національного університету імені Василя Стуса

Aleksych K. O.
Postgraduate student,
Senior lecturer of
Business Statistics and Economic Cybernetics Department
Vasyl' Stus Donetsk National University

СТРАТЕГІЧНИЙ КОНКУРЕНТНИЙ АНАЛІЗ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ У СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

STRATEGIC COMPETITIVE ANALYSIS AS A TOOL FOR THE FORMATION OF COMPETITIVE ADVANTAGES IN THE ENTERPRISE COMPETITIVENESS PROVIDING SYSTEM

Анотація. В роботі розглянуто стратегічний конкурентний аналіз як інструмент формування конкурентних переваг підприємства, що обумовлено посиленням кооперації та конкуренції внаслідок розширення ринку, підвищенням якості продукції та попиту, розробкою та впровадженням нових товарів, зниженням виробничих витрат, інноваціями у галузі менеджменту та маркетингу підприємства.

Ключові слова: конкурентна стратегія, конкурентна перевага, конкурентоспроможність, стратегічний аналіз, потенціал підприємства.

Постановка проблеми. У сучасних ринкових умовах виникає необхідність у розробці концепції оцінки, управління та підвищення рівня конкурентоспроможності (далі – КС), а також пошуку підходів, які передбачають врахування ринкового чинника з використанням інтегрованих маркетингових та інформаційних комунікацій, переорієнтації від адміністративних важелів контролю до організаційно-економічних методів управління, гнучкої системи стандартизації та сертифікації продукції. Насамперед це зумовлено тим, що суб'єкти господарювання стикаються з низкою проблем зовнішнього і внутрішнього характеру: незахищеністю ринку від неякісної продукції, невикорис-

танням у повному обсязі досягнень НТП, неефективною конкурентною стратегією, неефективністю управління інноваціями та управлінською структурою, маркетингу технологій, роботи з клієнтами, нераціональним поєднанням тактичних і стратегічних цілей, браком інформації про нові ринки збуту, слабким рівнем кооперування та інтегрування тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблеми КС продукції присвячено праці як вітчизняних науковців, зокрема Г.Л. Азоева, Г.Л. Багієва, І.В. Максимової, Р.С. Мансурова, Р.А. Фатхутдинова, так і зарубіжних вчених, зокрема І. Ансоффа, П. Діксона,